THEORIA DOLORIS,

QUAM Deo-Duce, & Auſpice Dei-Parâ, tueri conabitur, in Auguſtiſſimo Monſpelienſi Apollinis Fano, ANTONIUS-JOSEPHUS DEPINOY, Caſtro-Cameracenſis apud Cameracenſes, Artium Liberalium Magiſter, & jamdudùm Medicinæ Alumnus, die   Martii 1757.

PRÆSIDE

R. D. D. FRANCISCUS DE SAUVAGES, Regis Conſiliario ac Medico, Medicinæ & Botanices Profeſſore Regio, nec-non Academiæ Regiæ Scientiarum Monſpelienſis, Upſalienſis, Londinenſis, Stokolmiæ, Phyſico-Botanicæ, Florentinæ, Pruſſicæ, Naturæ Curioſorum, Inſtitut. Bonionenſis Socio.

Pro Baccalaureatûs Gradu conſequendo.

MONSPELII,
Apud JOANNEM MARTEL, Regis, Occitaniæ Comitiorum, & Univerſitatis Typographum. 1757.

VIRO

FAMA, MERITISQUE ILLUSTRISSIMO

D.D. PETRO POISSONIER,

EQUITI,

REGIS CONSILIARIO AC MEDICO;

FACULTATIS MEDICINÆ PARISIENSIS DOCTORI

MERITISSIMO,

SCHOLARUM PROFESSORI DESIGNATO,

NOSOCOMIORUM REGIORUM

PRÆFECTO,

CASTRORUM REGIS ET EXERCITUUM

PROTO-MEDICO,

REGIÆ SCIENTIARUM ACADEMIÆ DIVIONENSIS

SOCIO,

LIBRORUM CENSORI REGIO,

NEC-NON IN REGIO FRANCIÆ COLLEGIO MEDICINÆ

PROFESSORI CELEBERRIMO.

In Venerationis ſuæ teſtimonium,

D. D. D,

ANTONIUS-JOSEPHUS DEPINOY.

THEORIA DOLORIS MECHANICA.

DOLOR eſt moleſta & confuſa perceptio, qualis à fibrarum nervearum diſtractione, roſione, punctione, ſimilive læſione oritur.

Perceptio moleſta à ſenſatione ſeu actione corporis cujuſvis in fibras nerveas oriunda, dolor eſt ſenſitivus, quæ verò ab actione ſimili in fibras cerebri medullares, aut ſine ulla actione in corpus, ab animæ affectione dependet, dolor imaginarius eſt, qualem experiuntur ſomniantes, hyſtericæ, artubus truncati, pathematis agitati, ſine ullo vitio corporeo.

Dolor vulgaris à ſenſatione oriundus, pendet materialiter ab eâ nervis illatâ violentiâ, ex quâ rupturæ vel diſſolutionis periculum imminet. Formaliter verò, à perceptione & metu hujus periculi proximè imminentis.

Cauſæ hujus actio, eſt proportionalis vi fibras impetenti, & attentioni animæ periculum ruptionis ſentienti.

Fibræ nerveæ quæ magis exiles, nudæ, ſolitariæ, tenſæ illæ cæteris paribus, ab eadem vi faciliùs rumpuntur.

Corpora majorem vim habent, ratione molis, & ea plures ſimul fibras lacerant, & ratione velocitatis, & ea eodem tempore altiùs penetrando plures fibras attingunt.

Si vis corporum in nos agentium imminuatur à partium reſiſtentiâ, quò major eſt moles ſimul partibus applicata, eò dolor eſt magis extenſus, ſed minùs intenſus, quia corporis impetus à pluribus fibris ſuſtinetur.

Si vis corporum in nos agentium, partium noſtrarum reſiſtentiâ, longè major ſit, dolor quidem ab ejus actione velociori exurgens acutior eſt, ſed tantò fugacior, quia ſectis fibris nerveis earum ſenſus perit, & dolor evaneſcit.

Hinc patet cur ab eodem pondere capillorum fasciculum trahente, nullus dolor vel levis, si verò unicum pilum trahas, dolor acutus exurgat? Si pluma labii fibras leviter vellicet, sensatio molestior est quàm si carnes abdominis manu distrahantur? Quia fibrillæ nerveæ solitariæ, nudæ, magis tensæ, magis à tractione periclitantur, quàm trunci nervei, carnibus immersi, laxi.

Si globus in manum impingat, actio globi est ut ejus vis totalis, dùm manus resistit immobilis, ipsius globi vi minor, quò magis cedens recedit manus, nulla, si manus pari velocitate recedat, quâ globus eam premit, omnium maxima, si in globum impetentem manus ipsa moveatur. Hinc gradus collisionis & doloris à contundentis instrumenti, actione & reactione quisque repetat.

Hinc sequitur sævos fore dolores, sive corpus humanum in parietem impingat, sive paries in corpus humanum irruat, sive calculus, dùm homo curru vehitur in renes impetat, sive ren vel vesica spasmodicè se constringens, calculum fortiùs comprimat.

Actio stimulantis in corpus nostrum, si par fuerit resistentia, est ut ejus vis, seu ut moles & velocitas quadrata conjunctim; quæcumque fuerit ejus figura. Sic globus plumbeus obtusissimus & minimus modo summa velocitate moveatur, duriores corporis nostri partes potest diffringere.

Si minimæ fluidi cujusdam moleculæ valeant solidas nostras partes rodere, dissolvere, certum est eas tantò majori velocitate pollere, quò minores sunt, aut indigere tantò majori temporis spatio ut datum effectum præstent, quò sunt pauciores.

Errant itàque illi qui vim corrosivam, stimulantem, dissolventem ex solâ molecularum minimarum stimulantis, vel solventis figurâ acutâ & rigiditate deducùnt. Cùm figura acuta nullam vim habeat ad agendum, & tantum agat commodiùs, si vis sufficiens ipsi applicetur.

Ut aqua pura rodit durissimum metallorum, & oleum blandum dissolvit cuprum, ita moleculæ fluidi salibus, partibusque acutis ac rigidis destituti, valent nervos lacerare, rodere; ex eo quod fluidum rodat & stimulet, non sequitur illud gaudere rigidis & acutis particulis.

Vi adhæſionis moleculæ fluidorum agunt eò fortiùs in ſolida, quò major eſt mutuus eorum contactus; ſed mutuus contactus eſt major, quò major eſt affinitas gravitatis ſpecificæ, & ſimul molecularum & pororum eas recipientium. Adeòque vi adhæſionis moleculæ fluidorum, poſſunt agere plùs vel minùs in fibras nerveas corporis humani, licet ſphæricæ & obtuſæ ſint ac omnis duritiei expertes.

Corpora molliſſima ut aqua, ſi velociter impetantur ut à manu, non minùs repercutiunt quàm ſi forent dura, ita non minùs feriunt, ſi corporis ſolidi & reſiſtentis partes impetant, illa fluida, utrobique enim æqualis eſt collиſio; ergò à vehementi actione corporis in nervos ad ejus duritiem non valet conſequentia.

Sic explodi poſſunt errores, quos in ſcholas induxit carteſiana, in mechanicis ſæpiùs erronea philoſophia; qui tamen errores, ſi longis præjudiciis confirmati, vix avelli poſſunt.

Principia morborum dolorificorum ſunt: Vel 1°. *Inſtrumenta* mechanicè pungentia, oſſa acuminata fracta, calculi aſperi renibus impacti, vel prementia ut calculi ſphærici politi, vel trahentia ut quæ os luxant, ſubluxant vel vulnerantia ut contundentia, ut vis corporum in nos impingentium, aut corpus noſtrum in dura obvia lapſu, impetu impactum.

Vel 2°. *Infarctus* vaſorum ſeu obſtructio à copioſo, vel ſpiſſo, fluido, maximè ſi retroſequens fluidum urgeat infarctum, undè vaſa infarcta aggravantur, diſtenduntur, hinc dolor gravativus, vel etiam diſtrahuntur fortiùs, undè dolor diſtenſivus, vel inflammata pars in acumine ferè laceratur, hinc dolor punctorius, perterebrans, pulſans cum inferciuntur arteriæ antequàm in reticula vel in venas abeant.

Hujus *Infarctus* quantitas eſt eò major quò emiſſaria fluidi magis ejus effluxui reſiſtunt, vel culpâ ſolidi conſtricti, compreſſi, vel culpâ fluidi viſcoſi, craſſi, & quò immiſſaria fortiùs immiſſum recipiunt ſimul fluidum, ut à corde vehementer contracto ab ipſo immiſſario fortiùs pulſante, vel ſpaſmodicè ſe contrahente; utraque enim de cauſâ pars infarcta fortiùs diſtenditur, premitur, concutitur, ut accidit in phlegmone, hinc dolor vehemens.

Vel 3°. Vitia solidorum dolori ansam præbent, quia majori *Erethismo* pollent, aut ob præviam tensionem, aut ob influxum fluidi nervei majorem quò tenduntur, aut ob phlogosim, aut ob sensibilitatem adauctam à metu, debilitate, pathemate, subitaneâ & inassuetâ actione, partis teneritudine. Sic metus titillationem reddit dolorificam & intolerabilem; assuetudo tegendi caput facit ut à levi aurâ si detectum fuerit frigeat, oculi ophtalmici diù clausi cum sanati sunt à luce etiam læduntur; pars nimis diù calide fota & remollita dein à minimâ causâ dolet. Ægri debilitati delicatiores fiunt,& molestiùs afficiuntur à levibus incommodis; nerveæ fibræ aëri expositæ nudæ, ab aëris attactu dolent acerrimè; tendines tormentis distracti, levi pressione dolent, oculi phlogosi affecti lucem non tolerant. Convulsa intestina, colicam, ileum inducunt.

Vel 4°. *Acrimonia* humorum ut bilis urinæ, ichoris, puris, tabi, virûs syphilitici, scabiosi, cancrosi & similium dolores excitat maximè pruriginosos rodentes, acres, calidos, urentes, vi adhæsionis, & quoniam diversa corporis solida viscera ac colatoria, gaudent diversâ gravitate specifica, ut docent statica Hambergeri experimenta, idem fluidum acre illi potiùs adhæret parti quàm alteri, eadem ratione quâ bilis potiùs secernitur in hepate quocum gravitate specificâ affinis est, & urina in rene & saliva in parotide, non verò è converso. Hinc intelligitur cur materies arthritica articulos, rheumatica musculos, syphylitica vetus periostæum, scabiosa cutim, &c. aggrediatur ibique dolores excitent.

Vel 5°. Conatus naturæ ad expellendam aut corrigendam materiem quamvis morbificam sive acrem sive blandam, sed copia, vel situ incommodam, sive conatus sit rationalis, sive erroneus, sive voluntati congruus, sive illi repugnans atque hi conatus sunt frequentissimum dolorum principium. Dolores capitis non raro sunt à conatu naturæ ad excitandam narium hemorrhagiam, dolores pectoris à conatu naturæ ad expectorandam materiem morbificam, undè tot dolores pertinaces capitis, pectoris, uteri obortis hemorrhagiâ, hemoptysi, catameniis evanescunt. Dolores partûs non certè à pondere fetûs, quippè quidni pridie doleret uterus? Cur illico noni mensis fine tantùm illi

dolores excitantur, & per intervalla deinceps continuò breviora revertuntur eodem dato pondere ? Dolores illos excitant conſtrictiones naturales uteri quæ ligamenta lata diſtrahunt ; Revertuntur illa iterùm tormina cum excluſo fetu ſequenti die, excludendi ſunt grumi cruoris in utero concreti, orificium adhuc dolens diduci debet per violentiam quâ conſtringitur uterus, indè dolores atroces. Quis ignorat autem in partu, voluntatem quandoque naturæ ſuppetias ferre in eliminando fetu ?

Indicatio rationalis eſt cognitio utilitatis vel opportunitatis cujuſdam auxilii in dato morbo adhibendi ex quâ determinatur voluntas ad illud agendum vel præſcribendum quod profuturum eſſe cognoſcimus.

Indicatio empirica eſt memoria utilitatis quâ quoddam auxilium in ſimili caſu fuit adhibitum, etiam ſi modus agendi & morbi conditio ſeu cauſa ignoretur. Hæc valet in uſu remediorum ſpecificorum, & arcanorum, quorum utilitas ſolâ experientiâ vel hiſtoriâ comperta eſt.

Indicantur in omni dolore ſenſitivo 1°. Laxantia quæ fibræ nerveæ diſtractæ tenſionem minuunt 2°. Anodyna quæ animæ ſenſibilitatem tollunt vel minuunt. Nam cum laxantia & anodyna neceſſariò deſtruant ſenſibilitatem & diſtractionem quæ ſimul junctæ dolorem conſtituunt, ex illorum uſu cognoſcimus ægrum meliùs habiturum, ergò ea auxilia ut potè profutura indicantur.

Verùm cum partium laxitas earum officiis noceat, animæque ſomnus & ſtupor ejus actiones liberas impediat, ille ſtatus diù durare ſine ſanitatis detrimento non poteſt, nec narcotica poſſunt continuò deglutiri. Neceſſum eſt ut principia doloris ſeu cauſas etiam hujus diſtractionis tollamus. Principia verò ſunt vel inſtrumenta mechanicè lædentia, vel infarctus, vel acrimonia, vel erethiſmus, vel demùm naturæ conatus, iiſque ſublatis tollitur diſtractio quæ doloris cauſa eſt materialis, ergò ea auxilia indicantur quibus ea tolluntur principia.

Irritantia mechanica ſunt vel externa ut chlamides pectus conſtringentes, calcei pedem prementes, collaris, vincula arctiora quæ removenda ſunt. Vel interna ut calculus veſicæ qui lithotomiâ educendus, fetus mortuus cujus partus provocandus,

ſcybala dura clyſmatis educenda, ſaburra emetico catharricovè ejicienda, fragmentum cranii trepano attollendum, pus in abſceſſu, cui via paranda, quibus omnibus chirurgica auxilia ſæpiùs competunt.

Infarctus fit vel per fluxionem ut phlgmo, eryſipelas cujus remedia in claſſi inflammationum quærantur, vel per congeſtionem ab humorum ſpiſſitudine & craſſitie vel ſiccitate, quæ indicant medicamenta reſolventia ſeu ea quæ phyſicè agendo fluidis inſpiſſatis fluiditatem conciliant. Illa verò agunt imminuendo mutuos contactus humoris concreti; ſive interponendo moleculas aqueas ſphæricas ut diluentia, emollientia; ſive interjiciendo particulas igneas quæ moleculas cohærentes ſeparent ut calida; ſive intermiſcendo particulas fluidi ſpecificè levioris ut reſinoſa, oleoſa, unguenta; ſive impediendo perſpirationem eamque colligendo; undè veluti in balneo vaporis retinetur pars infarcta quod præſtant emplaſtica, unguinoſa.

Sed quoniam infarctus dolorificus ſimul ſtipatur tenſione nervorum, eaque tenſio laxantibus ſimul & anodynis minuitur; Ea præ cæteris eligenda reſolventia quæ ſimul emollientia ſunt & anodyna, quæque cutim ſatis altè penetrant ut ad partem affectam devenire poſſint.

Talia ſunt flores chamæmeli & melitoti, folia cicutæ & hyoſciami ex quibus in aquâ, vel lacte coctis parantur cataplaſmata vel intinctis linteis fomenta partibus calidè admovenda: farinæ etiam quatuor reſolventes dictæ orobi, lupini, fœni græci in paſtam redactæ, addito croco, oleo lini, & ſimilibus; ovorum vitelli; ſperma ceti, catelli, columbæ, pulli juniores vivi ſecti & lateri capitivè dolenti vel contuſo vel bubonoceli applicati optimè reſolvunt & ſedant. Idem præſtant axungiæ, adipes, olea, buthyrum lactis, cacao, quæ, etiamſi à cauſâ frigidâ, dolentibus calidè illinuntur ſuper poſitâ chartâ emporeticâ; huic ſcopo etiam conducit vinum rubrum quò, cum micâ panis paratur, cataplaſma reſolvens, aſt ex ſpiritu vini & camphorâ, cujus uncia libram ſpiritus vini ingrediatur, fit reſolvens penetrans & antiphlogiſticum; etiam ſapones in aquâ vitæ ſoluti & partibus dolentibus applicati, nec non irrigationes, ſemicupia ex aquis thermalibus ſulphureis, quæ dolores rheumaticos reſolvendos fugant.

Interna resolventia doloribus accommodata sunt chinæ radix, salsa parilla, dulcamara & potissimùm electrisatio, chinæ radix conscissa bulliat in aquâ, vel jusculo à dragmâ semisse ad dragmam pro quovis jusculo; salsæ parillæ semi uncia pro quavis aquæ librâ, potum præstat optimum; dulcamaræ stipites in lacte cocti vim resolventem & anodynam lacti conciliant modo magnâ copiâ lac singulis diebus bibatur. Sed in doloribus rheumaticis à limphâ spissâ factis, in ischiade, nihil est utilius iteratâ quotidiè electrisatione, scintillis è collo extricatis & additâ sub finem levi fulminatione, quo solo auxilio innumeros sanatos vidimus. Conducunt & laconica seu stuphæ, fomenta calida ex foliis ebuli vel hederæ in aquâ vel sub cineribus coctis & parti dolenti ac œdematosæ admotis.

Ubi acrimonia datur, conducunt edulcorantia, in calidis doloribus à sanguine exsucco, lymphâve aridâ productis, in hunc finem parantur ex pullo juniore, ranis, vitulinâ carne decocta quæ formâ ptisanæ, jusculive potantur ubertim, præmissis generalibus; præmissis jusculis, interposito leni cathartico, lacticinia feliciùs adhibentur ut lac asininum, vaccinum, caprillum, ea pro omni cibo arthriticis, rheumaticis feliciter usurpantur. Flores malvæ, violæ, radices altheæ, semina lini infusa in sufficienti aquæ copiâ suppeditant potum calculosis, dysentericis optimum. Extus edulcorant cataplasma de micâ panis cum lacte & croco, de orizâ coctâ, pulpa radicis altheæ, & axungiæ recentes, butyrum insulsum, unguentum de altheâ modo recens sit: oleum olivarum, amygdalarum.

Ad erethismum & naturæ conatus compescendos conducunt laxantia demulcentia ut balneum in oleo, in decocto foliorum malvæ, violæ, clysmata ex iisdem, litus, potus diluens & demulcens, maximè oleum amygdalarum dulcium intùs & extùs usurpatum; præstant & in doloribus acutis vel febrilibus phlebotomiæ, hyrudines, sed demùm ubi dolor non est gravativus, nec æger interno capite laborat, hos erhetismos & quosvis naturæ ferociores conatus moderantur & sedant anodyna & narcotica, maximè in doloribus spasmodicis, sine soporis metu, in hystericis motibus, in atrocibus quibusvis membranarum divulsionibus, in colicâ, ileo, nephritide.

Mitiſſima ſunt ſyrupus de papavere albo, qui puerulis ad dragmam, adultis à ſemi unciâ ad unciam datur; diacodium quod opii partem recipit minori copiâ præſcribitur; caput unum aut alterum papaveris albi quod in paucâ aquæ copiâ coquitur & decoctum hauritur; laudanum adhibetur ubi doſis ſirupi papaverini non ſufficit, atque laudanum liquidum intùs guttatim uſurpatur, ut à guttâ unâ ad ſex pueris, ad viginti & multò plures adultis minorem doſim expertis. Solidum laudanum à ſemi grano præſcribitur, ſenſim augendo vel quartâ quâvis horâ repetendo, vel majori doſi initium ducitur ſi dolor urgeat. Theriaca recens etiam uſurpatur cujus una dragma continet opii granum. Vel diaſcordium cujus una dragma vix dimidium opii granum continet. Vel pilullæ de cynogloſſo cujus grana octo continent opii & ſeminum hyoſcyami ex ſingulis granum unum. Vel ſapo ſtarkei, hic vix uſitatus.

Ex laudano ſolido ad grana tria cuique unciæ unguenti de altheâ mixto, fiunt litus anodyni; ex granis aliquot laudani & tacamachâ, vel galbano fiunt emplaſtra temporibus applicanda.

Verum & narcotica quandoque intùs non adhibenda, poſſunt extùs admoveri ut folia hyoſciami, cynogloſſi, ſtramonii, lacti vel aquæ incocta & in cataplaſma ſeù pulpam redacta, ſic ſuccus ſolani hortenſis, phitolaccæ cum oleo leniſſimo tritus in marmoreo mortario, abit in unguentum quod ulceribus cancroſis applicatur, ſic balſamum tranquillum calidum partibus admovetur.

Ubi vires ſunt refocillandæ, ſtomachus roborandus, humores torpidi diſſolvendi, anima exhilaranda, doloreſque ſpaſmodici compeſcendi guttæ minerales anodynæ fruſtulo ſachari affuſæ intùs ſumantur; nitrum in doloribus nephriticis & calore, ſiti, ſtipatis, modo non ſputi ſupprimendi periculum ſit, uſurpatur, hujus grana decem vel viginti in ſingulis ptiſanæ libris ſufficiunt, id fervorem temperat, & ſanguinem diſſolvit.

Sal ſedativum Hombergii in doloribus hyſtericis ad grana duo, vel formâ ptiſanæ ad grana decem uſurpatur, in animi anxietatibus, agrypniâ. Nullus ſopor ad æthereo liquore Hofmanni, nitro, nec à ſedativo ſale Hombergii pertimeſcendus eſt.

Si primæ viæ antè opiatorum uſum internum non ſint expurgatæ, metuendæ ſunt cardialgiæ, nauſeæ; ſi ſanguis non ſit

edulcoratus

edulcoratus & ſolida laxata, metuendum eſt ab hujus uſu delirium, aut ſopor turbulentus; anxius, agrypniâ pejor, expectandus.

Narcotica evacuationes ſupprimunt, naturæ conatus ſuſpendunt, ab his itaque abſtinendum cum evacuationes & naturæ conatus neceſſarii ſunt ut in aſthmaticis; vires fractas ab evacuationibus immodicis ut dyſenteriâ, cholerâ, reficiunt: ſuppreſſa ob dolorem & ſpaſmum catamenia non retinent. Aſt facilè eorum uſus in conſuetudinem difficilè deponendam abit, niſi edulcorantia in narcoticorum locum ſenſim ſubrepant.

Numquàm feliciùs naturæ conatus ſedantur, quàm ſublato eorum principio ſeù. 1°. Sublatâ materie morbificâ, ut avulſo dente carioſo in odontalgiâ, evacuatis ſinubus frontalibus in hemicraniâ indè oriundâ, rejectis vomitu ſaburris quæ cardialgiam excitant, miſſo ſanguine in rheumatiſmo calido & inflammatoriis morbis, extracto calculo in diſuriâ calculoſâ. 2°. Vel correctâ materie morbificâ, ut viru ſyphilitico per hydrargyroſim, ſcorbutico per lacticinia, ſcabioſo per ſulphur, &c. hæc ſunt omnium mitiſſima quæ dolores ſedant auxilia. 3°. Vel revellendo ſeu naturæ conatus aliorſum determinando per ſtimulantia, quæ tamen methodus empiricis ut plurimùm relinquenda. Sic colicam cauterio actuali pedibus admoto curant javanenſes. Sic ſinenſes moxâ accensâ urunt dorſum ut ſopiant dolorem lateris, pollicis abductorem ad curandam odontalgiam, quam noſtrates infuſo in aurem allii ſucco ſanant, cephalæam accenſis capillis ſanatam vidit Hombergius. Iſchiadem combuſto femore ſanabat Hippocrates & quod ferrum non ſanat, igne ſanari pronunciabat, vide Hertælii diſſert. De ſtimulantium effectu ſedativo, hinc liquet quare emetica cephalalgiæ ſpeciem ſæpè tollant duplici titulo.

Ad ſedantia referri debet nervorum parti dolenti proſpicientium mechanica preſſio, ut maxillaris inferioris juxtà auriculam decurrentis, vel arteriæ temporalis in cephaleâ, nec non vinctura capitis in eodem morbo quibus frenatur naturæ impetus dolorem efficiens.

THEORIA
DOLORIS PSYCHOLOGICA.

PSYCHOLOGIA est scientia eorum quæ per animam possibilia sunt. *Wolf Psychologia rational. prælim.*

Animam in morbis dolorificis non merè passive se habere, sed pro doloris aversatione, & agendi potentiâ, quâ pollet, ad ejus principia tum avertenda, tum auferenda, diversos conatus edere, tum rationi, tum experientiæ consentaneum est.

Motiva itàque animam in his morbis ad agendum sollicitantia, fines quos ejus conatus intendunt, media quibus utitur, ad theoriam doloris Psychologicam attinent.

Nulla propositio certior est in anatomiâ, quàm hæc Psychologica, hominem scilicèt, felicitatis seu non interruptæ voluptatis esse adeò cupidum, ut quidquid meditetur aut exequatur, illud hujus finis gratiâ directè vel indirectè faciat. Ita ut philautia seu amor proprius, sit omnium hominis actionum autor & suasor.

Non verò solas actiones liberas philautiæ famulari certum est, sed etiam naturales in eum finem dirigi, docent, qui pathematum theoriam certiorem scripsere, ut Archiater Lachambre: & qui conatus irâ, metu, libidine, percitorum pro inconcinnis, & fortuitis machinæ & fluidi nervei motibus habent, non minùs errant, quàm qui motus oculorum, palpebrarum, pupillæ ex eo quod eorum non simus conscii, pro inanibus & fortuitis habent, licet in eximios fines, ut visûs perfectionem dirigantur.

Philautia exigit ut quantùm de machinæ suæ integritate, robore, pulchritudine & sanitate lætatur anima, tantùm de ejus destructione, deblitate, deformitate, ægritudine mœreat. Mœror enim est intuitiva imperfectionis suæ cognitio, cum autem perfecta non sit machina nisi integra, robusta, pulchra, sana tendat ad hominis longævam felicitatem, omnes-

que ejus partes ad eumdem finem conſpirent ; ſi quavis de cauſâ ſaucietur, vulneretur, corrumpatur ejus machinæ ſtructura, ea imperfectior evadit, & ejus imperfectionis intuitu mœret, quæ ipſi unitur, & ejus conſervationi invigilat anima.

Nervorum diſciſſionem, ruptionem, lacerationem inferunt quæcumque vulnera corpori extus inflicta, nervi enim cuſtodiam fidelem referunt, quæ ſenſum moneat de periculo imminente ; horum itàque læſio, diſtractio, non poteſt eſſe non moleſta, atque moleſtia percepta tactu, ob imminentem partium ruptionem *Dolor* dicitur.

Omnis perceptio dividitur in ſenſitivam, & imaginariam, illa ſenſitiva eſt, quæ refertur ad objectum reſpectu cerebri externum, & ejus actioni tribuendam ; ſic viſio ſenſitiva eſt ſcintillæ, ſi reapsè ſcintilla exterior agit in organa viſûs.

Perceptio verò imaginaria vel phantaſtica dicitur, quæ etiam ſi referatur ad objectum externum, fit tamen à ſolâ mutatione intrà cerebrum, nulloque objecto ſimili præſente ſeu agente in organâ, ſic etiam ſi nulla reapsè ſcintilla ſit præ oculis, in diverſis morbis cerebri, aut etiam percuſſo in tenebris oculo, ſcintillæ nobis repræſentantur, & viſio illa imaginaria eſt.

Ita & errores in tactu admittuntur, quippè aliæ tactus operationes ſunt ſenſitivæ & reſpondent objecto tactûs præſenti, ut dolor ab aciculâ manum actu pungente ; aliæ verò ſunt imaginariæ, ut dolor quaſi ab aciculis pungentibus manum, quæ tamen ab aliquot annis fuit amputata, hujus verò doloris imaginarii exemplum vidimus, aliquot ab hinc annis in mendico, cujus humerus in noſocomio Sancti Elœi fuerat amputatus.

Cùm anima non poſſit contriſtari, quin huic attenta cætera objecta & negotia negligat, ut homo curæ intentus cæteris muniis minùs aptus eſt, à gravi dolore languent cæteræ functiones, quæ ab animæ actione tanquàm principio movente dependent : hinc actiones liberæ ut loquela, deambulatio, labores minùs ad vitam neceſſarii, actiones omnes artuum voluntati ſubditorum languent, intermittuntur, differuntur, ſegniter fiunt.

Actiones naturales ab animâ pendent, licet intellectus eas minimè determinet, nec voluntas præcipiat, ut motus cordis, reſpiratio, excretiones : quæ appetitu quodam jucundo ſollici-

tantur, ut falivæ, ad jufculi fuavis afpectum, languent admodùm; intermittuntque quantùm neceffitas permittit : fic in dolore diriffimo pulfus exilior, debilior, rarior, refpiratio fimiles pulfui patitur mutationes, ifta quandòque fufpiriofa, interrupta, querula, turbata, pulfus etiam quandòque intermittens, turbatus.

Actiones verò quæ vitæ actuali non funt neceffariæ, ut excretiones memoratæ, ut manducatio, horis affuetis ambulatio, omninò per horas, diefque etiam aliquot dimittuntur. Nulla voluptas, odoratum, vifum, recreat, omnia difplicent & faftidiuntur, appetitus ciborum, potulentorum, veneris, tabaci, caffé, &c. etiam fi in deliciis priùs habeantur, jàm evanefcit, ut apud eos qui magno mœrore à principio morali conficiuntur. Deglutio etiam difficilis quandòque evadit, & fi cibi confueti folitâ dofi ingerantur, indigefti diù gravant ftomachum.

Omnes partes confentiunt, feu fe mutuò adjuvant, fic pedibus infiftere ftando non poffumus, quin ad hanc ftationem concurrant, mufculi pedum, tibiarum, crurum, lumborum, pectoris, colli, &c. nec in hoc fitu pedem loco movere, quin omnes prædicti mufculi fimul agant, nobis infciis, etiam invitis, aft fi alter mufculus V. G. in collo, dolorifico morbo laboret, is dùm contrahitur dolet acrius, atque cum pedem ftando, loco movemus, is contrahitur nobis invitis & infciis, ergò in hoc cafu dolet acrius à motu pedis. Idem dictum efto de aliis partibus remotiffimis, dùm pes luxatus eft, dùm marifcæ podicis dolent, vel leviffimus brachiorum, vel trunci motus dolorem redintegrat, tuffis, excreatus eum exacerbat.

Hinc fedula arthriticorum, rheumaticorum, fractorum, luxatorum attentio, viriumque intenfio, eo fine ut motus confpirantes etiam remotarum partium caveantur, vel leniffimè fiant; hinc pofituræ delectus fcrupulofus, hinc etiam partim virium impenfa & debilitas in his morbis.

Ex fummâ doloris averfatione, fumma hujus principii tollendi enafcitur cupiditas, tanta ut qui patientiffimo aliàs animo funt, in hifce tormentis impatientiffimè moram tolerent, remedia expectent, & contrà obvios dolori fedando inutiles, facilè irafcantur, ut in atroci dolore novam pofituram à quâ levatum in fe fperant, continuò quærant feu irrequieti fint, licet ex pofi-

turæ mutatione ſæpè magis doleant, vires exhauriant, perſpirationem inhibeant, hinc majora mala ſibi accerſant. Ea enim eſt hominis indoles, ut præſente dolore nihil ipſi videatur acerbiùs, undè omnia experiri mavult licet dubia, quàm certò pati ſtatum præſentem.

Pathematum nexu, Deus optimus omnes homines invicem uniri voluit, quod tibi fieri vis alteri facias eſt principium divinæ ſapientiæ, humanæque philautiæ conſentaneum, ſi vis me flere dolendum eſt, primùm ipſi tibi: etenim pathemata velut ſi contagioſa forent, ſivè grata ſint, ſivè ingrata cum adſtantibus licet peregrinis & idioma non intelligentibus communicantur. Si quem videamus vel meritò, vel immeritò pœnis mulctatum, inviti vel volentes condolemus, & ad ipſi auxiliandum proni ſumus; inquirant ſagaciores quò mechaniſmo homo dolori ferendo impar ut infantulus diro cruciatu, èxcarnificatus, lachrymetur, voce querulâ, ſingultibus interpolatâ, viciniam excitet, aliàs ridiculis ſeu humanâ ratione vix explicandis, faciei diſtorſionibus dolorem ſuum invitus exprimat. Rideat quantumvis ſtoicus hos inconcinnos, & ut putat inutiles, vel dolori exacerbando aptos naturæ motus: Nos in his miramur ſtatim divinam bonitatem, quæ ſancivit, his ſignis adſtantes humanæ aut non ferinæ indolis condolere, & indè ad auxilium miſeris ferendum excitari. Indè intelligimus quam ſapienter hi motus, hæ diſtorſiones faciei quæ aliis ridiculæ videntur, quia harum finem non percipiunt, à naturâ inſtituantur ut auxilium aliundè petat & imploret, ope vocis quæ à diverſarum gentium hominibus confusè quidem, ſed clarè cognoſcitur: quod à loquelâ diſtinctâ vix obtineri poſſet.

Indè intelligitur cur magnus dolor mutus ſit, cum eo affectus nullum auxilium ſperet; cur dolor ab inimicâ manu voluntariè nobis excitatus, lachrymas non extorqueat tunc inutiles, aſt ſi quem videat ſibi faciliùs compaſſurum, nec ipſi vires ſuppetant ad vindictam, illicò ad gemitus fletumque confugiat miſer?

Nec quis objiciat idem in brutis fieri, adeòque hos fines naturam ad agendum non determinare, ſed cœco mechaniſmo ea omnia deberi. Is verò ſupponit bruta non ſentire, nec doloris remedia phyſica vel moralia quærere, cum contrarium

doceat experientia. Intellectus ad hos fines pervidendos necesſarius non eſt, & inſtinctus ſufficit, nec poteſt ſentiri dolor quin ejus mali fugiendi nos, & bruta inceſſat cupiditas, quin ſimul & naturales & liberos, ad eum removendum conatus inſtituamus.

Conatus liberi maximè inſtituuntur, quoties principium materiale doloris in ſenſus incurrit. Sic ſi os in faucibus impactum, dolorem procreet, ipſamet quadrupedia muſculos omnes vicinos contrahunt, ut os ejiciatur, ſi degluriri nequeat; ſimul collum capite demiſſo vicinis corporibus apprimit in eumdem ſcopum, jam digitos pedum anticorum intrà fauces adigit, ut obicem extrahat, aerem tuſſiendo velociter emittit, ut hac vi etiam, ſi fieri poſſit avellat, nec non vomitu, nauſeâque iteratis illud foras eliminare tentat, non ceſſaturum à conatibus donec vires deficiant, aut ſeſe ab hoc malo liberet animal. Scintilla ignis in felis palmam advolet, illicò ignem fugit, velociſſimè & currendo palmam exagitat, ut ſcintillam excutiat. Spina ſit tendini infixa, ſubitò dentibus, extrahere, motu brachii excutere ſpinam nititur; illi verò conatus qui in brutis merè naturales ſunt in hominibus ſæpè ſunt liberi.

Verùm ſi ſpinula altè adacta, extus non incurrat in ſenſus, tunc quid ſupereſt agendum quod natura non exequatur, in homine & in bruto? ſpinula illa vel deſtruenda eſt, vel foras educenda; tutum non eſt auxilium, ſed parùm refert, ait celſus, utrum tutum non ſit, modo unicum remedium: facto abſceſſu ſpinula quandòque corrumpitur, vel ſi ſit metallica tandem puri innatans innoxia evadit; & cum extrorſum vergant ferè omnes abſceſſus, corpus nocuum feliciter demùm eliminatur. Ad hunc finem aſſequendum neceſſaria eſt inflammatio, undè quidem dolor augetur, & rariſſimè corpus noxium vaſorum & tendinum ſubſultibus frangitur, vel deſtruitur, aſt cum inſtinctus non dignoſcat quænam ſit materiæ morbificæ durities, & ſæpiùs in ſimili caſu à fluido ſtagnante, cruore coagulato, ſimiles dolores fiant, in quo caſu ſubſultus, & contractiones ſpaſmodicæ, vaſorumque impetus acuti, ad malum tollendum ſufficiunt, ſimiles conatus edit natura.

Aſt in his circumſtantiis, magnum præſidium eſt medici intellectus vel ſcientia medica, quæ cauſas morbi diſtinguit & remedia aptiora, magiſque rationi conſona, partibus dolentibus applicat; inutilia tamen ut plurimùm, niſi natura ſimùl ſuam in curatione ſymbolum conferat.

Hactenus potiſſima dolorum ſymptomata ut anxietatem, gemitus, lachrymas, debilitatem ex principiis Pſychologicis deduximus; plura ſupereſſent explicanda ut pervigilium: verùm quiſque ex prægreſſis illa deducere poteſt: ſic ex lege ſenſationis non poteſt una vivida idea excitari quin aliæ ipſis alligari ſolitæ exſuſcitentur, verùm ſi plures ſimul ideæ ſenſitivæ claræ excitantur homo dicitur vigilare, ergò intelligitur quare vigilia dolores notabiles comitetur.

FINIS.

ARGUMENTABUNTUR
R. R. D. D. PROFESSORES REGII.

R. D. ANTONIUS MAGNOL, *Decanus, Procancellarius.*

R. D. HENRICUS HAGUENOT, *Prodecanus.*

R. D. ANTONIUS FIZES.

R. D. FRANCISCUS DE SAUVAGES.

R. D. FRANCISCUS DE LAMURE.

R. D. FRANCISCUS IMBERT.